

FÅNGE I NÄTET

Lärrarhandledning

I den här övningen får eleverna träna på att söka, granska och tolka information från olika typer av källor på internet. De får reflektera kring vad det är som gör att vissa källor är mer tillförlitliga än andra.

Eleverna ska läsa och värdera olika källor som beskriver situationen i **Venezuela** och oppositionsledaren och samvetsfången **Leopoldo López**. Uppgiften är konstruerad så att den skapar en konflikt mellan olika perspektiv och tvingar eleverna att förhålla sig till oförenliga beskrivningar av verkligheten.

Samvetsfånge:

En person som inte använt eller förespråkat våld och som fängslats pga vem hen är eller för vad hen tror på.

Ett viktigt syfte med övningen är att göra eleverna mer medvetna om hur komplicerat informationssökning på nätet kan vara och hur val av källor ger skilda bilder av människor, samhällen och skeenden.

UTGÅNGSPUNKTER

Att kunna söka och värdera information kräver dels goda källkritiska färdigheter, dels att den som söker har en komplex förståelse av fenomenet som informationen handlar om. I den här övningen får eleverna utveckla sin källkritiska förmåga, men också undersöka samband mellan politiska system och respekten för de mänskliga rättigheterna.

Genom att eleverna börjar med att ta del av utvalda källor, utan någon förförståelse för ämnet och utan källkritiska verktyg, kommer de problem som de stöter på i processen kunna utgöra en god utgångspunkt för ett fortsatt arbete med källkritik.

GENOMFÖRANDE

Övningen är uppdelad i fyra steg. Vänta med att dela ut instruktionerna för steg två, tre och fyra tills efter de har genomfört steg ett (dessa finns på ett separat papper, se elevinstruktionerna till övningen).

Börja med att dela in klassen i grupper (fyra i varje grupp). Låt dem därefter dela upp sig i par inom gruppen (researchgrupper). Det är researchgrupperna som ska söka information och resultatet presenteras i den större gruppen med fyra elever. Uppgiften ser likadan ut för båda researchgrupperna, men källorna skiljer sig åt. Den ena researchgruppen får bara källor som ger en positiv bild av Venezuela och López, den andra får källor som bara ger en negativ bild. Olika bilder ställs mot varandra och eleverna får därefter möjlighet att försöka komma fram till vilken bild som är mest korrekt. Varje grupp får samma frågor:

- 1. SITUATIONEN I VENEZUELA.** Hur är situationen i Venezuela? Vad är orsakerna till dagens kris?
- 2. LEOPOLDO LÓPEZ.** Vem är Leopoldo Lopez? Varför greps han? Var är han?
Vad är det för parti han leder?

Källor:

Researchgrupp 1 får följande källor:

- <http://proletaren.se/artikel/darfor-ar-det-ekonomisk-kris-i-venezuela>
- https://svensk-kubanska.se/tyst-dialog-leder-till-leopoldo-lopez-frislappande/?upm_export=print
- <http://www.internationalen.se/2017/07/venezuela-leopoldo-lopez-frislappt/>
- <https://www.youtube.com/watch?v=g-3hcCe8Rdk>

Researchgrupp 2 får följande källor:

- <https://svenska.yle.fi/artikel/2017/08/08/venezuela-pa-vag-att-bli-ett-nytt-kuba>
- <https://www.youtube.com/watch?v=ZAQvW5lpxxE>
- <https://www.expressen.se/nyheter/oppositionsledaren-i-venezuela-frislappt-till-husarrest/>
- <https://www.hrw.org/news/2017/07/11/leopoldo-lopez-home-venezuela-not-free>

Fakta om källorna:

1. *Proletären* är en nyhetstidning som utkommer varje vecka. Tidningen är organ för Kommunistiska Partiet.
2. *Svensk-Kubanska Föreningen* är en svensk organisation. Syftet med verksamheten är enligt organisationen att "stödja den socialistiska revolutionen på Kuba och det kubanska folkets kamp mot imperialismen ...". Organisationen är även engagerad i frågor som rör Venezuela.
3. *Internationalen* är en veckotidning som ges ut av Socialistiska Partiet.
4. *Telesur* är en TV-kanal som finansieras främst av Venezuelas regering, men även av andra regeringar i Sydamerika. Kanalen lanserades 2005 i syfte att vara en Sydamerikansk och socialistisk version av CNN.
5. *Yle* är den svenskspråkiga delen av Finlands public service-bolag.
6. *The Economist* är ett liberalt orienterat veckomagasin, med huvudkontor i London.
7. *Expressen* är en av Sveriges största dagstidningar.
8. *Human Rights Watch* är en internationell människorättsorganisation, med huvudkvarter i New York

STEG 1. Dela in klassen i grupper (stora gruppen med fyra elever). Se därefter till att varje grupp delar upp sig i par (researchgruppen). Dela ut uppgiftsbeskrivningar till grupperna, så att varje reserchgrupp har var sin, men i olika versioner. Om de inte vet om att de har olika källor, blir de fortsatta stegen i övningen mer givande. Researchgrupperna arbetar enskilt och försöker besvara sina frågor genom att använda de källor som de har fått.

STEG 2. När reasearch-grupperna har sökt information ska de presentera vad de har kommit fram till i stora gruppen. När båda research-grupperna har presenterat sina svar diskuteras de olika bilderna av Venezuela och López. Vilka skillnader och vilka likheter ser de? Vems bild av Venezuela och López tror de är mest korrekt?

STEG 3. Därefter återgår de till sina research-grupper för att analysera källorna som de har använt mer ingående. De undersöker trovärdigheten i källorna genom att svara på:

- Vem står bakom sidan? Vad står det om organisationen, företaget, personen eller myndigheten som står bakom sajten.
- Finns det risk att informationen är vinklad på något sätt? Kan ni se det? I så fall hur?
- När tillkom informationen? Är den ny eller gammal?
- Är källan beroende av någon annan källa? Hänvisar den till någon annan sida, rapport, artikel, uttalande osv.?

STEG 4. De återsamlas i stora gruppen igen och presenterar vad de har kommit fram till om sina källor. Avslutningsvis diskuterar de:

- Vilka källor är mest trovärdiga och varför tycker ni det? Tänk på att motivera era svar!
- Hur bör man gå tillväga för att hitta tillförlitlig information på nätet?

AVSLUTNING

Eleverna presenterar vad de har kommit fram till i sina grupper. Sammanfatta deras slutsatser och gå igenom diskussionsfrågorna i steg fyra gemensamt.

När eleverna börjat bli medvetna om hur problematiskt det kan vara att söka och värdera information kan det vara en bra idé att börja undervisa om källkritik. Utgå från till exempel från skolverkets stödmaterial om källkritik:

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/kallkritik-i-gymnasieskolan>

VARFÖR?

Läroplanen för gymnasieskolan – skolans värdegrund och uppgifter

- ”Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna”
- ”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som utbildningen ska gestalta och förmedla.”
- ”Eleverna ska också kunna orientera sig i en komplex verklighet med stort informationsflöde och snabb förändringstakt. Deras förmåga att finna, tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktig.”

Centralt innehåll i samhällskunskap 1a1 och 1b

- ”Metoder för att kritiskt bearbeta information, till exempel källkritik”

Centralt innehåll i svenska 1:

- ”Grundläggande källkritik”